

Klasszikus héber nyelv 4.:

Szintaxis

BBN-HEB11-204

Koltai Kornélia, Biró Tamás

2014. október 8.

Ismétlés: igeragozás

Arnold & Choi 2.4, 2.6-2.7

2.4 Értelmező (adpozíció)

- Szemben a constructus-os szerkezettel,
status absolutus (*leadword*, alaptag)
+
status absolutus (*adposition*, értelmező)
- egyeznek nemben, számban, határozottságban
- azonos szintaktikai funkció
- azonos referencia a külvilágban
- fordítás: gyakran melléknévvvel vagy módosító mellékmondattal

2.4 Értelmező (adpozíció)

Constructus-os szerkezet	Értelmezős szerkezet	Mellékneves szerkezet
<p>Főnév <i>status constructus</i>-ban + Főnév <i>status absolutus</i>-ban</p>	<p>Főnév <i>status absolutus</i>-ban + Főnév <i>status absolutus</i>-ban</p>	<p>Főnév <i>status absolutus</i>-ban + Melléknév</p>
<p><i>Az alaptag és a módosító nem egyezik.</i></p>	<p><i>Az alaptag és a módosító egyezik nemben, számban, határozottságban (és esetben).</i></p>	
<p><i>Az alaptag és a módosító referenciája a külvilágban: két különböző entitás.</i></p>	<p><i>Az alaptag és a módosító referenciája a külvilágban: ugyanaz az entitás, amelyet az alaptag meghatároz, és a második szó tovább „finomít” (vagy „módosít”).</i></p>	
<p>A szerkezet e két entitás közötti viszonyt írja le: például birtokviszonyt birtokos jelzővel.</p>	<p>A két szó azonos szintaktikai funkciót tölt be a mondatban: például egyszerre alany/tárgy/stb.</p>	<p>A melléknév a főnév minőségjelzője.</p>

2.4 Értelmező (adpozíció)

- 2.4.1 Species: az értelmező az alaptag alkategóriája
- 2.4.2 Attributive: az értelmező az alaptag minőségjelzője
- 2.4.3 Material: az értelmező az alaptag anyagát határozza meg
- 2.4.4 Measure: az alaptag szám/mennyiség, amennyi az értelmezőből van (cf. *genitivus partitivus*)
- 2.4.5 Explicative: az alaptag az értelmező kategóriáját határozza meg

Utóbbi kettő esetén az értelmező és az alaptag sorrendje megfordulhat.

2.6 Határozottság

- Főnév (főnévi szerkezet) BH-ben
  - határozatlan (*indefinite, indeterminate*):
nincs névelő (vagy néha *ehad/ahat* számnévvel)
  - határozott: (a) határozott névelő, (b) birtokos szuffixum,
(c) constructus-os szerkezetben, (d) tulajdonnév.
- A határozottság jelölése: nem teljesen azonos magyarral, angollal, ivrittel

2.6 Határozottság

- A határozottság jelölése: nem teljesen azonos magyarral, angollal, ivrittel
- Referential: a diskurzusba már beemelt (ismert) elemre hivatkozás
- Vocative: megszólítás
- Egyes tulajdonnevekkel
- Solitary: egyedi
- Generic: általános fogalom
- Demonstrative: rámutatás (*deixis*, *deiktikus* szerep)
- Possessive: a tulajdonosa már ismert a diskurzus során

2.7 Számnevek

- Tőszámnév (*cardinal*), sorszámnév (*ordinal*)
- Határozott és határozatlan számnevek
- Sokszorosítás (*multiplication*)
- „Szétosztás” (*distribution*)

Genezis 17: Ábrahám körülmetélése

Gen. 17.

א וַיְהִי אַבְרָם בֶּן-תְּשׁוּעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אָנֹכִי-אֵל שַׁדַּי הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים. ב וְאַתָּנָה בְּרִיתִי בֵינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבֶּה
אוֹתְךָ בְּמֵאד מְאֹד. ג וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל-פָּנָיו וַיְדַבֵּר אֵתוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר. ד אָנֹכִי
הֵנָּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִיתָ לְאֵב הַמּוֹן גּוֹיִם. ה וְלֹא-יִקְרָא עוֹד אֶת-שְׁמֶךָ אַבְרָם
וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם כִּי אֵב-הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ. ו וְהִפְרִיתִי אֹתְךָ בְּמֵאד מְאֹד
וְנִתְּתִיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמֶּךָ יֵצְאוּ. ז וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי בֵינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זְרַעְךָ
אֲחֵרֶיךָ לְדוֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים וּלְזַרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ. ח וְנָתַתִּי
לְךָ וּלְזַרְעֶךָ אֲחֵרֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיבְךָ אֶת כָּל-אֶרֶץ כְּנַעַן לְאַחֲזֶת עוֹלָם וְהָיִיתִי
לְהֵם לְאֱלֹהִים.

Gen. 17.

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם וְאֵתָה אֶת-בְּרִיתִי תִשְׁמַר אֶתָה וְזָרְעָךָ אַחֲרָיִךָ
לְדֹרֹתָם. יִזְאֵת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרְעָךָ אַחֲרָיִךָ הַמּוֹלֵד
לָכֶם כָּל-זָכָר. יֵא וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשַׂר עַרְלֹתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי
וּבֵינֵיכֶם. יב וּבֶן-שָׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל-זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יֵלִיד בָּיִת וּמִקְנֵת-
כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן-נֶכֶר אֲשֶׁר לֹא מִזָּרְעָךָ הוּא. יג הַמּוֹלֵד יִמּוֹל יֵלִיד בְּיָתֶךָ וּמִקְנֵת
כֶּסֶף וְהָיְתָה בְרִיתִי בְּבִשְׂרֹכֶם לְבְרִית עוֹלָם. יד וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא-יִמּוֹל אֶת-
בְּשַׂר עַרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיָּה אֶת-בְּרִיתִי הַפֶּר. {ס}

Gen. 17.

טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם שְׂרִי אֲשַׁתְּךָ לֹא-תִקְרָא אֶת-שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שָׂרָה
שְׁמָהּ. טז וַיְבָרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָּךְ בֶּן וַיְבָרַכְתִּיהָ וְהִיְתָה לְגוֹיִם מְלֻכֵי
עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִיוּ. יז וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל-פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הֲלִבְנֵי מֵאָה-
שָׁנָה יוֹלֵד וְאִם-שָׂרָה הִבֵּת-תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד. יח וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-
הָאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעְאֵל יְחִיָּה לְפָנֶיךָ. יט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶבְל שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ יִלְדָת
לָּךְ בֶּן וְקָרָאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזָרְעוֹ
אַחֲרָיו. כ וְלִישְׁמַעְאֵל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בְּרַכְתִּי אֹתוֹ וְהִפְרִיתִי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ
בְּמָאד מְאֹד שְׁנַיִם-עָשָׂר נָשִׂימָם יוֹלִיד וְנִתַּתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל. כא וְאֶת-בְּרִיתִי
אַקִּים אֶת-יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לָּךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בְּשָׁנָה הָאַחֲרִית.

Gen. 17.

כב וְיָכַל לְדַבֵּר אֶת־וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. כג וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־
וַיִּשְׁמַעֲאֵל בְּנוֹ וְאֶת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֶת כָּל־מְקַנְתַּי כִּסְפוֹ כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵית
אַבְרָהָם וַיִּמַּל אֶת־בְּשָׂר עַרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֶת־וַיַּעַל אֱלֹהִים.
כד וַאֲבְרָהָם בֶּן־תְּשׁוּעִים וְתִשָּׁע שָׁנָה בְּהַמְלֹו בְּשָׂר עַרְלָתוֹ.
כה וַיִּשְׁמַעֲאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹש עָשָׂר שָׁנָה בְּהַמְלֹו אֶת בְּשָׂר עַרְלָתוֹ.
כו בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַעֲאֵל בְּנוֹ. כז וְכָל־אַנְשֵׁי בֵיתוֹ
יְלִיד בָּיִת וּמְקַנְתַּי־כֶּסֶף בֶּן־נֶכֶר נִמְלוּ אֹתוֹ.

Házi feladat

Következő órára: olvasandó + házi feladat

1. Elolvasni: 3.1 szakasz az igetörzsek szemantikájáról (pp. 36–53).
2. Témaválasztás dolgozatra?
3. Szabályos igék: az elsőéves tananyag átisméltése (összes törzs!)
4. Szabadon kiválasztott bibliai versekből
  - összegyűjteni és elemezni 15 igét (lehetőleg „érdekeseket”):
    - Morfológiai alak-meghatározás: gyök, törzs, aspektus/idő, szám, személy...
    - Az igének milyen vonzatai és/vagy bővítményei vannak a mondatban?
Ki/mi az alanya, tárgya, határozója, stb.?

Papíron, a tanszéki titkárságon leadva. Határidő: **hétfő** dél (12:00).

Viszlát jövő szerdán!